

De groene pluim

Het Groeningemuseum in vogelvlucht

Kijk- en
doeboekje voor
lagere scholen
en gezinnen

Lees dit voor je start!

In het museum zijn veel **schilderijen** opgehangen en staan veel **beelden**.
Wij kozen er enkele voor jou uit.

In dit boekje vind je **uitleg** over die kunstwerken en zoek-, kijk- of doe- opdrachtjes.

Je hoeft **niet alle kunstwerken** uit het boekje te bekijken.

Kies de kunstwerken uit waarover je graag meer te weten wil komen en **zoek** ze in het museum.

Let op! Blijf altijd op een **meter afstand** van de kunstwerken.

Je hoeft niet met je neus op een schilderij te staan om het goed te kunnen zien!

Veel plezier! Het wordt vast een boeiende ontdekkingstocht!

Oh ja, er vliegt hier ook nog een **groene papegaai** rond.

Hij is ontsnapt uit een **schilderij van Jan van Eyck**.

Hij denkt dat hij alles beter weet, maar eigenlijk bedoelt hij het wel goed!

Excuseer ... Ik ben wel geen papegaai maar een halsbandparkiet!

Bij je aankomst kreeg je een **groene pluim** van deze pape...euh ... parkiet.

Welk kunstwerk uit dit boekje verdient deze pluim volgens jou?

Kijk tijdens je bezoek goed rond in het museum en kies het mooiste, grappigste, beste ... kunstwerk uit!

Voor je weer naar huis gaat, mag je jouw pluim op het bord in de inkomhal hangen, bij het kunstwerk dat je uitkoos!

Kreeg jouw kunstwerk al veel pluimen van andere kinderen? Of ben jij de enige bewonderaar?

Jan van Eyck

Madonna met kanunnik
Joris van der Paele | 1436

Zoek het
schilderij
waarop deze
figuren
staan.

Weet je wie dit zijn?

In de titel van het schilderij staat een andere naam voor Maria en haar kind. Welke?

Vind je ook de naam van de schilder op het titelbordje?

Jan van Eyck was de eerste kunstenaar die fantastisch goed kon schilderen met **olieverf**.

Hij schildert op **houten panelen**. Die bestaan uit verschillende gelijmde planken die glad opgeschuurd worden.

Door **vele lagen verf over elkaar** te leggen, kan Jan van Eyck alles **heel precies** naschilderen. Mensen lijken van vlees en bloed, goud blinkt en de stoffen zijn zo prachtig dat je ze wil aanraken.

Maar ... dat mag natuurlijk niet!

Niet getreurd, ook met je ogen kan je dit schilderij 'voelen'!

Welk materiaal voelt koud aan?

Welk stukje lijkt erg zacht?

'Voelen' je ogen het verschil tussen de haren en het kleeid van Maria?

Dit is **Sint-Joris**. Hij doodde een draak!
Sint-Joris is een **soldatenheilige**.

Waarom kan je dat zien?

In de titel van het schilderij lees je ook de naam van deze man. Hij **bestelde dit kunstwerk** bij de schilder. Hij is een belangrijk man in de kerk en heeft **dezelfde voornaam** als de **heilige** die achter hem staat.

Heb jij een naamheilige? Of je mama en papa? Weet je welke?

Dit is **Sint-Donaas**. Hij **beschermdde de Brugse kerk** waarvoor dit schilderij bedoeld was.

Zo iemand noem je een **beschermheilige**.

Helaas heeft hij zijn kerk niet zo goed kunnen beschermen want ze werd rond 1800 afgebroken...

Deze man is **Willem Moreel**, een belangrijke Brugse politicus.
Hij bestelde het **drieluik** bij de schilder Hans Memling.
Achter Willem staat zijn **naamheilige**, Wilhelmus van Maleval.

Dit schilderij is **één van de eerste familieportretten**
die in onze streken werden gemaakt.
Op het rechterluik zie je **Willems vrouw Barbara**,
haar **naamheilige** en hun **dochters**.
Nadat dit luik werd geschilderd, kwamen er nog
twee dochters bij.

Vind je ook de zonen op het schilderij?
Hoeveel kinderen zijn er in totaal in dit gezin?
En bij jullie thuis?

Grote gezinnen zijn in die tijd heel gewoon!

En iedereen heeft zo'n mooie kleren aan! Dat moet wel een heel rijke familie zijn!

Vind je het
schilderij
met deze
man?

Op het **middenluik** zie je de **heilige Christophorus** die met het kind Jezus op de schouders de rivier is overgestoken. De **bloeiende staf** is zijn **attribuut**.

Aan het attribuut dat ze bij zich hadden **herkennen de mensen de heiligen**.

Links zie je de **heilige Maurus** met **kromstaf** en **open boek**, rechts de **heilige Gillis** met een **hert** en een **pijl in de arm**.

Deze heiligen verwijzen naar de **familienamen** van de opdrachtgevers: Moreel en Van Hertsvelde.

Attributen vertellen iets over het leven van een heilige.

Met welk attribuut zou jij willen afgebeeld worden als je een heilige was?

Waarom?

De heilige Groene Halsbandparkiet... Zou dat geen goede naam voor mij zijn?

Kijk ook eens naar de **achterkant van de zijpanelen** van dit schilderij.

Ook die zijn erg **mooi uitgewerkt!**

Die buitenluiken kregen de gelovigen **het meest te zien**.

Het drieluik dat in de Brugse Sint-Jakobskerk was opgesteld, ging immers **enkel open op zon- en feestdagen**.

Meester van de Legende van de heilige Lucia

Retabel van de heilige Nicolaas | ± 1479 - 1505

Aan wie
doen deze
voorwerpen
je denken?

Zoek
het schilderij
waarop ze staan.

De figuur op het schilderij is wel degelijk **Sint-Nicolaas!** Sint-Nicolaas werd doorheen de tijd op **verschillende manieren** voorgesteld.

Ziet hij er op dit schilderij uit zoals wij hem kennen?

Wat is hetzelfde?

Wat is anders?

Vind je mij ook op deze fiche?

De **paneeltjes** eromheen tonen **gebeurtenissen uit zijn leven**.

Links zie je hoe hij zijn rijkdom deelt met een arme familie en hoe hij graan laat uitdelen aan de hongerlijdende inwoners van Myra.

Rechts zie je drie kinderen die door een schurk worden vermoord.

(Gelukkig zal de heilige Nicolaas hen later weer tot leven wekken!)

Verzin zelf wat er op het ontbrekende paneel kan afgebeeld zijn!

Op de achtergrond van het grote paneel zie je **de torens van Brugge**.
Als je zelf in Brugge woont of de stad goed kent kan je er misschien een aantal herkennen?

Van links naar rechts zijn de **O.L.V.-kerk, de Sint-Salvatorskerk, het Oosterlingenhuis, het Belfort, de Poortersloge en de Jeruzalemkerk** afgebeeld.

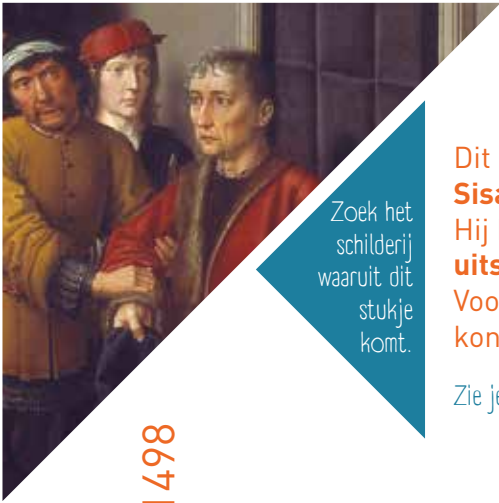

In het water zie je nog iets dat **typisch** is voor **Brugge**!

Gerard David

Oordeel van Cambyses | 1498

Zoek het
schilderij
waaruit dit
stukje
komt.

Dit schilderij vertelt het oud-Perzische verhaal van **rechter Sisamnes**.

Hij heeft zich laten **omkopen** om een **onrechtvaardige uitspraak** te doen.

Voor die misdaad krijgt Sisamnes een **gruwelijke straf** van koning Cambyses!

Zie je welke?

Oh neen, dit is echt té eng! Ik durf bijna niet te kijken...

Waarom maakte Gerard David zo'n **eng schilderij**?

Dit schilderij hing vroeger in het **stadhuis** van Brugge.

Het moest de **schepenen**, die in de middeleeuwen ook **rechters** waren, er aan herinneren dat ze in hun oordeel **rechtvaardig** moesten zijn.

Het schilderij is een beetje zoals een **stripverhaal** opgebouwd.

Een schilderij toont vaak maar één moment van een verhaal, maar hier krijg je het volledige verhaal te zien in één werk.

En ik? Kom ik ook voor in het stripverhaal?

Zoek in het schilderij volgende fragmenten uit het verhaal.

1. Sisamnes neemt voor zijn huis een geldbeurs in ontvangst.
2. Sisamnes wordt van verschillende feiten beschuldigd.
Koning Cambyzes telt ze op zijn vingers.
3. Sisamnes wordt levend gevild.
4. Otanes, de zoon van Sisamnes, volgt zijn vader op als rechter.
Hij moet zitten op een zetel die met de huid van zijn papa werd overtrokken!

Jheronimus Bosch en werkplaats

Laatste Oordeel | ± 1500 - 1505

Zoek het
schilderij waarop
deze figuren staan.

Dit zijn niet de enige **vreemde wezens** op dit drukke schilderij!

Vind jij nog andere grappige mannetjes of gekke dieren?
Toon ze aan elkaar.

Misschien staat er ook wel een grappige parkiet op?

Dit werk is geschilderd door een nauwe medewerker van de meester-schilder Jheronimus Bosch.

Het is een zeer **bijzonder** schilderij.
Zelfs op het moment dat het gemaakt werd, was het heel **ongewoon**.

De kunstenaar beeldt de **hemel, de aarde en de hel** af.

Op welk van de panelen zie je de hemel?

En waar herken je de hel?

Waar schildert de kunstenaar de meeste mensen?

Op het middenpaneel schildert de kunstenaar **de aarde** zoals ze volgens hem is.

Lijkt deze aarde eerder op de hemel of op de hel?

De mens gedraagt er zich zo slecht dat het al de hel lijkt!

Zoek **Jezus** op dit schilderij.

Zie je de **voorwerpen links en rechts** van hem? Ze verwijzen naar de **hemel en de hel**.

Dat noemen we **symbolen**.

Welk voorwerp staat symbool voor de hel? Tip: Jezus richt dit voorwerp naar beneden, in de richting van de hel!

Zie je ook welk voorwerp naar de hemel verwijst?

Pieter Pourbus

Het Laatste Avondmaal | 1548

Zoek het
schilderij waarop
dit jongetje staat

Wauw, in dit schilderij zit heel wat beweging!
Je ziet hier een moment uit het **Laatste Avondmaal**,
een verhaal uit de Bijbel.

Jezus zit in het midden van zijn **12 apostelen**.
Hij heeft net verteld dat één van hen, **Judas**,
hem zal **verraden**, in ruil voor een zak met geldstukken.

Kan je Judas herkennen?
Hij loopt in de richting van een vreemde figuur.
Beschrijf deze figuur eens. Op wie lijkt hij?

De vreemde figuur is 'de dood'. Judas loopt recht in zijn armen.
Het zal voor hem niet goed aflopen!

Met al die beweging lijkt dit tafereel wel een **toneelstuk**.

Dat is geen toeval, want dit schilderij werd gemaakt voor de **rederijkerskamer** van Brugge, een groep toneelspelers en dichters.

Op **Witte Donderdag** (= donderdag voor Pasen) speelden zij verhalen uit de Bijbel zoals het Laatste Avondmaal na. Eén van de toneelspelers las dat verhaal voor aan de anderen.

Op dit schilderij is dat de figuur links met zijn grote muts en het blad in zijn handen.

Ik zou een fantastisch lid zijn van de rederijkerskamer want ik kan super goed toneel spelen!

Veel mensen proberen om het Laatste Avondmaal uit te beelden. Kunnen jullie dit ook?

Zoek een rustig plekje in het museum. Maak zelf een levend schilderij. Speel het Laatste Avondmaal na. Vraag eventueel aan andere bezoekers om mee te spelen. Bevestig op een bepaald moment en maak hier een foto van.

Pieter Pourbus

Portretten van Jan van Eyewerve en Jacquemyne Buuck | 1551

Kan jij dit
pas getrouwd koppel vinden?

Jan en Jacquemyne lieten voor hun
huwelijk een portret schilderen door de
meest gevraagde portretschilder van de stad:
Pieter Pourbus.

Wat hebben de twee engeltjes in de hoeken vast?

Dat zijn wapenschilden (= herkenningstekens van personen of families).

Hieraan kan je zien dat de geportretteerden Jan en Jacquemyne zijn.

Kan je lezen wat boven de hoofden van de figuren staat?

“Aetatis Sue” is Latijn voor “Zijn/Haar Leeftijd”.

Tel eens hoeveel jaar verschil er tussen beiden zit? *

Vandaag kan je snel een portretfoto nemen. Maar in die tijd bestond een
fototoestel of smartphone nog niet.

Voor een portret moest je **heel lang stilzitten of stil staan.**

Kan jij dit ook? Test het samen uit! Ga in een houding staan. Wie beweegt er het eerst?

* Jan is 29, Jacquemyne 19, het leeftijdsverschil = 10 jaar

Zie je het hondje naast Jacquemyne?

Op een **huwelijksportret** werd vaak een **hond** afgebeeld omdat dit een **trouw** dier is.

Hoe zag **Brugge** er in de **16de eeuw** uit?

Kijk uit het **raam** in dit schilderij.

Achter Jan zie je een **plein** dat in de buurt van dit museum ligt.

Kan jij de naam van dit plein raden?*

Tip: in de naam komt het grote ding voor dat in de tijd van Jan en Jacquemyne op het plein stond.

Achter Jacquemyne zie je het **Huis De Haene**.

Zie jij waarom dit huis zo heet?

Waarom staan er geen parkieten op? Die zijn toch veel mooier!

Pieter Pourbus

Laatste oordeel | 1551

Dit is een
muurschildering van
Michelangelo uit de
Sixtijnse kapel
in Rome.

Zoek in het
museum het schilderij
van Pieter Pourbus
waarop Jezus en een aantal
andere figuren bijna op
dezelfde manier
voorgesteld
worden.

Zoals vele schilderijen in de eerste vier zalen van het museum beeldt dit kunstwerk een **verhaal** af uit de **bijbel**: het **Laatste Oordeel**.

In dit verhaal **oordeelt Jezus over de doden**.

Mensen die een **goed leven** geleid hebben,
mogen naar de **hemel**.

De **zondaars** (= slechte mensen) stuurt hij naar de **hel**.

Onderaan het schilderij zie je **mensen die uit het graf opstaan**.

Zie je wie de slechte mensen naar de hel sleurt?
Welke figuren tillen de goede mensen naar de
hemel?

Ik denk dat ik later wel naar de hemel mag van Jezus!

Naast Jezus zie je in de hemel andere figuren uit de bijbel zoals de **apostelen** (= de 12 beste vrienden van Jezus) en een heleboel **heiligen**.

Welk personage op dit schilderij vind je het mooist afgebeeld?
Vertel ook waarom.

Vind je het muziekinstrument dat hier afgebeeld staat ook terug op het schilderij?
Welk instrument is het?

De man die het vasthoudt is **koning David**.
Het instrument is zijn **attribuut**.
Dat is een **voorwerp of een dier** waaraan je een heilige kan **herkennen** en dat iets **vertelt over zijn leven**.

Pieter Pourbus

Plan van de Duinenabdij in Koksijde | 1580

Vroeger bestond er nog geen 'Google Maps'. Kaarten werden toen o.a. door kunstenaars gemaakt. Pieter Pourbus was een hele goede **landmeter en cartograaf** (= iemand die kaarten maakt). Hij maakte deze kaart van de **Duinenabdij** in Koksijde.

De monniken die er woonden, leefden met de angst dat hun abdij onder water zou lopen door overstromingen. Ze moesten verhuizen en de abdij werd afgebroken.

Ze hoopten de abdij later opnieuw op te bouwen. Daarom werd dit schilderij gemaakt. Je ziet de **abdij vanuit de lucht**.

Wat zie je nog onderaan rechts in de hoek?

Dat zijn de dakpannen, tegels en bakstenen waarmee de abdij werd gebouwd. Deze staan op de kaart zodat de monniken konden zien met welke bouwmaterialen ze de abdij konden heropbouwen.

Vind jij deze
geschilderde
kaart?

Pourbus schilderde de abdij op een speciale manier, zodat je de gebouwen tegelijkertijd langs voor, van bovenaf en van opzij kan zien.

Vanuit welke hoek kijk jij graag naar de wereld? Test uit!

- Ga zoals een kikker op je hurken zitten en kijk naar boven naar dit schilderij. Dit is het kikkerperspectief.
- Stel je ook eens voor dat je een vogel bent en door de zaal kan fladderen. Dan zou je alles van bovenaf zien of vanuit het vogelperspectief.

Ik kijk het liefst vanuit parkietperspectief

Antonius Claeissens

Mars, omringd door de Kunsten en Wetenschappen,
overwint de Onwetendheid | 1605

Deze man is **Mars**. Hij was bij de Romeinen de God van de oorlog.
Dat zie je aan zijn kledij en zijn helm.

Kijk eens goed naar de oren van de man waarop Mars staat.

Wat gek, hij heeft ezelsoren! De man is 'zo dom als een ezel'.

Mars overwint de domheid. Een engeltje houdt een **lauwerkkrans** boven
het hoofd van Mars. Zo'n krans wordt gegeven aan overwinnaars.

Op de achtergrond zie je de **stad Brugge**.

Misschien kan je een aantal torens herkennen?

Zoek het
schilderij waar
deze figuur op
staat .

Aan de rechterkant van Mars zie je figuren die verschillende **kunsten** uitbeelden.
Aan zijn linkerkant zie je figuren die verschillende **wetenschappen** uitbeelden.
Zij zijn te herkennen aan de **voorwerpen** die ze bij zich hebben.

Kan je de volgende wetenschappen en kunsten terugvinden in het schilderij? Kijk naar hun voorwerpen.

- Geschiedenis met een boek
- Schilderkunst met palet, schilderstok en penselen
- Welsprekendheid met een papegaai
- Geneeskunde met een slangenstaf
- Muziek met een fluit
- Aardrijkskunde met een wereldbol en een passer
- Dichtkunst met een schrijfplankje
- Sterrenkunde met een hemelsfeer

Wat is jouw favoriete wetenschap of kunstvorm?

Jacob van Oost I

Portret van een Brugse familie | 1645

De jongen kijkt naar ons en vertelt ons over zijn familie en over wat er allemaal op het schilderij te zien is.

Wijs jij op het schilderij de **figuren en voorwerpen** aan waarover hij vertelt?

(Opgepast: blijf op een veilige afstand van het kunstwerk!)

“In 1645 koopt mijn **papa**, die dan al 46 jaar is, een **landgoed in Sint-Andries bij Brugge**. Omdat papa er zo trots op is, laat hij het schilderen. Hij is ook fier op mijn **mama** en mijn **broers en zus**. We mogen allemaal op het portret. Onze leeftijden staan er zelfs op geschilderd.

Kan je het schilderij met dit jongetje vinden in het museum?

Je ziet mijn **grote stiefbroer en stiefzus** uit papa's eerste huwelijk.
Hun leeftijden staan op een **laars** en op het **kussen in de mand**.

Hoe oud zijn ze?*

Mijn **kleine broertje** wordt gedragen door **de min of voedster**. Zij helpt mama met de kinderen. De leeftijd van mijn broertje staat op z'n **broodje**.

Zie je hoe oud hij is**?

Vind je het vreemd dat mijn **broertje** een **jurk** draagt?

Dat is dan mode: rijke meisjes én jongens dragen –soms zelfs tot hun zevende!- jurken met veel kant en tierelantijntjes.

Omdat hij nog niet goed kan stappen draagt hij ook een '**valhoedje**' dat zijn hoofdje beschermt.

Kijk eens hoe fijn alles geschilderd is. De kleuren zijn soms doorschijnend en het licht is zo mooi. Je ziet ook diepte. Zo zou je bijna niet letten op de **tuinman** die er ook bij staat.

Mijn leeftijd staat op m'n **hoedje**.

Hoe oud ben ik?***"

Ik ben de antwoorden hieronder niet aan het lezen hoor!

*17 en 15   **1   *** 3

Frans van Cuyck de Myerhop

Stilleven met dode vogels | 2de helft 17de eeuw

Vind je het
schilderij waaruit
dit detail
komt?

Geen nood, die dode vogels **lijken net echt**,
maar ze zijn **geschilderd**.

Zo'n precies geschilderd kunstwerk heet '**trompe l'oeil**'.
Dat is Frans voor een '**bedrogen oog**'.

Frans van Cuyck de Myerhop is een crack in het schilderen ervan!

Nooit gedacht dat een museum zo'n gevaarlijke plek kon zijn voor een onschuldige halsbandparkiet zoals ik! Wegwezen hier!"

Vind je zo'n dode vogels maar een **raar onderwerp** voor een schilderij?
Dat was niet zo in de 17de eeuw.
Veel kunstenaars schilderden toen **jachtbuit**, tijdens de jacht gedode dieren. Niet alleen **vogels**, maar ook **hazen**, **everzwijnen**, ...

Door hun **veren en vacht** heel **levensecht** af te beelden **toonden ze hoe goed** ze konden schilderen.

Welke onderwerpen teken of schilder jij het liefst?

Achter dit soort werken zit ook een **boodschap**.
Ze moeten mensen er aan **herinneren** hoe **kort** het **leven** is en dat wij **allemaal** –net zoals de vogels– ook ooit zullen **sterven**.

Het is natuurlijk een kwestie van smaak, maar persoonlijk vind ik groene pluimen toch mooier!

Erasmus Quellinus II

Achilles en de dochters van Lycomedes | 1643

Dit schilderij beeldt een gedeelte uit een **oud Grieks verhaal** uit.

De **dappere Achilles** is de **zoon** van de **zeegodin Thetis**.

Een profeet voorspelt dat haar zoon Achilles zal **sterven** in de **Trojaanse oorlog**.

Om hem te beschermen **verbergt** Thetis haar zoon, **verkleed als meisje**, op het eiland Scyrus, aan het **hof van koning Lycomedes**.

Hij leeft er samen met de dochters van de koning.

Dit is de
held Achilles.
Vind je zijn
schilderij?

Achilles' vrienden uit het Griekse leger -Odysseus en Diomedes- zijn **bang** dat ze **zonder hem** de **oorlog** tegen Troje zullen **verliezen**. Ze besluiten om hem terug te halen.

Ze zoeken uit waar Achilles zich verstopt en trekken naar Scyrus om hem **met een list te ontmaskeren**.

Ze brengen **voor de dochters van koning Lycomedes** een **mand met geschenken** mee. Daarin zitten ook **twee voorwerpen** waarvan ze weten dat **Achilles** ze **bijzonder leuk** zal vinden, maar de **échte dochters** van de koning waarschijnlijk **niet**.

Kijk goed naar het schilderij.
Kan jij zien hoe Achilles zichzelf verraadde?
Welke voorwerpen heeft hij gekozen?

Eens kijken wat ik zou kiezen...

Joseph Benoît Suvée

Ontdekking van de tekenkunst | 1791

Zoek de
vrouw van wie
deze schaduw
is op een
schilderij.

Dit schilderij is een werk van Joseph Benoît Suvée.
Aan het **einde van de 18de eeuw** is hij het **wonderkind van de Vlaamse kunst**.

Hij **wint in Parijs** een heel **belangrijke wedstrijd** voor kunstenaars, heeft **veel succes in Frankrijk** en **Italië** en is de **leermeester** van verschillende **Brugse kunstenaars** die later naam maken in Parijs.

Dit schilderij schenkt Suvée aan de **academie van Brugge** waar hij heeft leren tekenen en schilderen.

Licht en schaduw kunnen de **werkelijkheid helemaal anders** doen lijken.
Een mooie boom kan er 's nachts spookachtig gaan uitzien.
In het donker zie je de dingen anders én **je voelt je anders**.

Welk gevoel krijg je bij dit schilderij?
Verzin er zelf een verhaal bij.

Het verhaal dat wordt afgebeeld, gaat als volgt:

Dibutades, de dochter van de Griekse pottenbakker Butades,
tekent het **schaduwbeeld** van haar **geliefde** op de muur van het atelier van haar vader.

De jongeman vertrekt op een **lange reis**.
Foto's bestonden nog niet in die tijd en zo wil ze de **herinnering aan hem bewaren**.

Probeer thuis, na je museumbezoek, op dezelfde manier een herinnering te maken aan de personen/persoon die jij graag ziet.

Je kan natuurlijk ook altijd de schaduw tekenen van het dier dat je graag ziet ...

François Joseph Kinsoen

De dood van de vrouw van Belisarius | ± 1817

De schilder laat al het **overbodige weg**.
Hij schildert alleen wat hij echt belangrijk vindt.

Welke delen van het schilderij vallen meteen op?
Hoe heeft de kunstenaar ervoor gezorgd dat je blik net naar die delen gezogen wordt?

Zoek het schilderij met deze drie mensen.

Welk van onderstaande figuren herken je in de vorm van deze mensen?

1. vierkant
2. ruit
3. cirkel
4. driehoek

Zoals vele kunstwerken uit die tijd, beeldt het schilderij een **verhaal af uit de oudheid**.

Belisarius, bevelhebber van de **Romeinse keizer**, wordt er van **beschuldigd** mee te werken aan plannen voor een **aanslag** op de keizer.

Hij wordt opgesloten in de **gevangenis**, maar daarna blijkt dat hij **onschuldig** is en wordt hij gelukkig **vrijgelaten**. Maar zijn **ogen** zijn al **als straf uitgestoken!**

Als zijn **vrouw Antonina** hem zo ziet, **sterft** ze in de armen van haar man en **dochter Eudoxia**. Die kijkt met een smekende blik naar **Tiberius**, de jonge soldaat waarmee ze later zal trouwen.

Stel je voor dat dit schilderij een prent uit een stripverhaal is.
Welk prentje zou er net voor komen? En er net na?

Speel het even na in een tableau-vivant;
een Frans woord voor een levend schilderij.

Ik ben een levend schilderij!

Joseph Octave van der Donckt

Portret van Sylvie de la Rue | 1806

Zoek het
schilderij waaruit
dit detail
komt.

Het **meisje** op het schilderij is de **nicht** van de schilder.

Hoe heet ze?
Is ze arm of rijk? Waaraan zie je dat?
Wat zijn haar hobby 's?

Het **meisje en de hond** moeten heel lang **stilzitten**
terwijl ze geportretteerd worden!
Waaraan zouden ze ondertussen denken?

Stel om de beurt een vraag aan het meisje of aan de hond op het schilderij.
Wie kan een passend antwoord verzinnen?

Zolang ze mijn pluimen maar niet gebruiken!

Zie je hoe mooi de schilder de stof van de jurk van het meisje en de vacht van de hond schildert?

Vlaamse schilders zijn altijd **zeer goed** geweest in het **realistisch weergeven** van allerlei **materialen**!

Kijk bijvoorbeeld eens naar de schilderijen van **Jan van Eyck** en **Hans Memling** die ook in dit museum hangen!

Twaalf jaar later **trouwde** het meisje met de **kunstschilder Joseph Denis Odevaere**.

Vind je in deze zaal een schilderij van deze kunstenaar?

Let ook eens op het portret op de achtergrond.
Wie zou daarop afgebeeld zijn?

Het portret op de achtergrond is wellicht een **zelfportret** van de kunstenaar.

Emile Claus

De Leie in Astene | ± 1885

Zoek het
schilderij waarop
deze rivier afgebeeld is.

Het is duidelijk een **zonnige dag** op het schilderij!
Emile Claus is een **meester in het schilderen van zonlicht**.

Hoe zou jij zonlicht schilderen?
Welke kleuren zou je gebruiken?

Zoals vele schilders op het einde van de 19de eeuw blijft Emile Claus niet in zijn atelier zitten, maar trekt hij **met zijn schildersezelt de natuur in**. Dat kan omdat **verf** nu gewoon te koop is in **tubes** en dus gemakkelijk **meegenomen** kan worden. Zo kan hij het **zonlicht schilderen** zoals hij het op **dat moment** ziet.

Waarom het zonlicht schilderen als je er ook gewoon in kan gaan liggen?

Op het schilderij is een **Belgische rivier** afgebeeld.

Welke rivieren ken jij?

Bekijk de **titel van het schilderij** om te controleren **welke rivier** de kunstenaar hier schildert.

Emile Claus woonde in Astene (bij Deinze) in een prachtige villa met een grote tuin die uitkeek op die stroom.

Zou je daar graag wonen?
Waarom wel/niet?

Ga zover mogelijk achteruit om het werk te bekijken.
Knijp je ogen tot spleetjes.

Welke vormen en kleuren vallen het meest op?
Tel eens hoeveel verschillende tinten groen je op het schilderij vindt.

Groen is mijn lievelingskleur!

Gustave De Smet

De grote schietkraam | 1923

Waar zou
het schilderij
waaruit dit stuk
komt zich afspelen?

Vind je
het in het
museum?

Deze kunstenaar schildert het liefst **kermissen** en **dorpstaferelen**
met een **man** en een **vrouw**.

Verzin zelf welke klanken en geluiden bij dit schilderij horen.
Praten de mensen tegen elkaar? Wat zeggen ze?
Boots het eens na. Zingen mag ook.

De kunstenaar schildert hier een **schietkraam**.

Wat is jouw favoriete attractie op de kermis?

Welke kleuren zie je op het schilderij?

Doen die kleuren jou denken aan de kermis?

Zijn er delen die je zelf in een andere kleur zou schilderen als jij de kunstenaar was? Welke? Waarom (niet)?

Schietkramen op de kermis... dat moeten ze dringend afschaffen! Veel te gevaarlijk!

De kunstenaar houdt van **Egyptische** en **Afrikaanse kunst**.

Waar zie je dat in zijn schilderij?

Constant Permeke

Vind je al
deze schilderijen
terug in het museum?

Of zijn
er werken
die momenteel
niet aanwezig zijn?

Het museum bezit **meer werken** dan het kan tonen.

Dus **wisselen** de museummedewerkers die soms af of ze
maken een **tentoonstelling** over een bepaald **thema**
of een bepaalde **kunstenaar**.

Sommige werken worden ook gewoon veilig
bewaard in een **depot of opslagplaats**.

Soms worden er werken **uitgeleend** aan andere musea.
Ook het Groeningemuseum leent regelmatig werken van
andere musea of uit privéverzamelingen.

De schilder Constant Permeke woonde in Jabbeke, een echt **plattelandsdorp**.
Hij schildert vaak onderwerpen uit het **boerenleven**.

Hoe zien de mensen er uit op zijn schilderijen? Zijn ze blij of droevig?

Hoe voel jij je als je naar zijn schilderijen kijkt?

Hoe zijn de kleuren? Zijn het blijde of droevige kleuren?

Meestal toont Permeke **boeren en boerinnen** die **moe** zijn van het **lange en harde werk**.

Ze kijken dan ook **somber** voor zich uit.

En dat laat Permeke ook zien door de **kleuren** die hij gebruikt in zijn schilderijen.

Als jij met kleuren zou mogen tonen hoe je je vandaag voelt; welke kleuren kies je dan?

Permeke **verandert** ook **sommige vormen**.

Hij maakt ze **groter** en **overdrijft** ze.

Op die manier wil hij ze **krachtiger** maken en zijn schilderijen **meer expressie** geven.

Men spreekt daarom over **expressionisme**.

Zie je voorbeelden van delen in het/de schilderij(en) die vervormd zijn? Welke?
Wat bedoelt de schilder daarmee, denk je?

Permeke schildert bijvoorbeeld grote handen en voeten om te tonen dat de boeren hard moeten werken met hun handen en stevig met hun voeten op de aarde moeten staan.

Ik begrijp niet waarom de vormgever nu net mijn bek zo groot heeft gemaakt!

Rik Wouters

Huiselijke zorgen | 1913

Portret van mevrouw Giroux | 1912 - 1913

Je ziet hier naast elkaar details van twee werken van dezelfde kunstenaar: Rik Wouters. Deze kunstenaar was **schilder én beeldhouwer**.

Wat zou jij het liefste doen? Schilderen of beelden maken?

Rik Wouters is **jong gestorven**, net voor zijn 34ste. Wanneer hij 21 is, **trouwt** hij met **Nel** op wie hij zijn leven lang **zeer verliefd** blijft.

Zes jaar later maken Rik en Nel kennis met **meneer en mevrouw Giroux** die in Brussel een **kunstgalerij** openen. Ze zijn **grote fans** van het werk van Rik en **betalen** er dan ook graag voor.

Met dat geld kan hij zelfs **naar Parijs reizen** waar hij bij andere kunstenaars **levendige en zuivere kleuren** ontdekt. Je ziet dat hij die ook gebruikt in het **Portret van mevrouw Giroux**.

Welke kleuren kan je allemaal terugvinden in het schilderij?

Je merkt ook dat Rik **niet heel het doek** beschildert.
Hij laat **veel plekjes leeg**, om het schilderij **licht en vrolijk** te houden.

Vind je het schilderij mooi zo?
Of moet het volgens jou nog verder afgewerkt worden?
Wat zou je er eventueel aan toevoegen of veranderen?

Het **grote beeld** stelt **Nel** voor, de **vrouw** van Rik en zijn **lievelingsmodel**.
Door haar **telkens opnieuw af te beelden** op zijn schilderijen, tekeningen
en beelden **toont hij zijn liefde** voor haar.
Hij beeldt Nel hier af zoals zij naar hem luisterde toen hij haar op een avond
vertelde over zijn toekomstplannen.

Neem nu iemand van je gezelschap als model en plaats haar in dezelfde ernstige houding.
Plaats daarna je model in een grappige houding.

Jean Brusselmans

Het grote interieur | 1939

Heb jij ooit wel eens een **collage** gemaakt, waarbij je foto's uit tijdschriften en kranten knipt en samen plakt tot een kunstwerk? Het schilderij van Brusselmans is een beetje zoals een collage opgebouwd uit verschillende **kleuren, vormen en elementen**.

Het eerste dat **opvalt** op dit schilderij is Marie-Léonie Frisch, de **vrouw** van de schilder.

Wat doet hij om de aandacht onmiddellijk naar haar toe te trekken?

De jurk die ze draagt is haar **lievelingsjurk**.

Beschrijf jouw lievelingskleren eens.
Vallen ze evenveel op?

De vrouw is dan wel de **blikvanger** van het schilderij, maar tegelijk lijkt ze een **onderdeel van het interieur**.

Hoe komt dat?

Zoek het schilderij waarop deze vrouw staat.

Dezelfde voorwerpen komen vaak terug in de schilderijen van Brusselmans.

Vindt de schilder het belangrijker om de voorwerpen precies af te beelden zoals in de werkelijkheid?
Of besteedt hij meer aandacht aan vorm en kleur?

Ga voor het schilderij staan en speel 'Ik zie, ik zie... wat jij niet ziet.'

Je zegt: 'Ik zie, ik zie... wat jij niet ziet en het heeft een ... kleur.'

Je gezelschap moet raden wat je bedoelt.

Ze mogen vragen stellen over de vorm of het materiaal. 'Is het rond?' 'Is het van hout?'

Wie raadt wat het is, mag op zijn of haar beurt een voorwerp uitkiezen dat de anderen moeten raden.

Ik zie, ik zie ... wat jij niet ziet... het is groen en heel cool!

René Magritte

L'attentat (De aanslag) | 1932

Gevonden?
Dit schilderij is van de
Belgische kunstenaar
René Magritte.

De schilderijen van Magritte behoren tot
de **bekendste en meest raadselachtige**
kunstwerken van de 20ste eeuw.
Zelfs grote kunstkenners zijn niet zeker wat
Magritte met dit schilderij bedoelde.

Heb jij een idee?
Waarom staan deze voorwerpen bij elkaar op een schilderij?
Wat hebben ze met elkaar te maken?
Wat stelt die bol met die gleuf volgens jou voor?

Zoek dit
wolkenschilderij
in het museum.

Eigenlijk hebben deze **voorwerpen niets met elkaar te maken**, maar dat vindt Magritte net leuk.

Het doet een beetje denken aan een **droom**.

Ook in een droom komen er dingen en mensen samen die in het echte leven niets met elkaar te maken hebben.

Heb jij zelf ook al eens iets getekend dat niet echt bestaat of dingen bij elkaar getekend die eigenlijk niet bij elkaar horen?

Dat is een beetje '**surrealistisch**', d.w.z. **boven de realiteit of werkelijkheid**. Het is de stijl waarin de Belgische kunstenaars René Magritte en Paul Delvaux werken.

Magritte maakt er een **spelletje** van om **leuke of onverwachte titels** te bedenken voor zijn schilderijen.

Hij nodigt zijn **vrienden** zelfs uit om **mee na te denken**.

De titel van dit werk is 'L'attentat', het Franse woord voor 'De aanslag'.

Bedenk zelf een andere titel voor dit werk die er volgens jou beter bij past.

Georges Vantongerloo

privéverzameling, Antwerpen – foto: Christine Clinckx, © M HKA

Dit zijn schetsen die Georges Vantongerloo maakte als studie voor 'Construction dans la sphère 2'.

Kan je dit beeldje of een ander werk van deze kunstenaar vinden?

Als je goed kijkt, kan je in de voorbereidende schetsen voor 'Construction dans la sphère 2' een **zittende vrouw** herkennen.

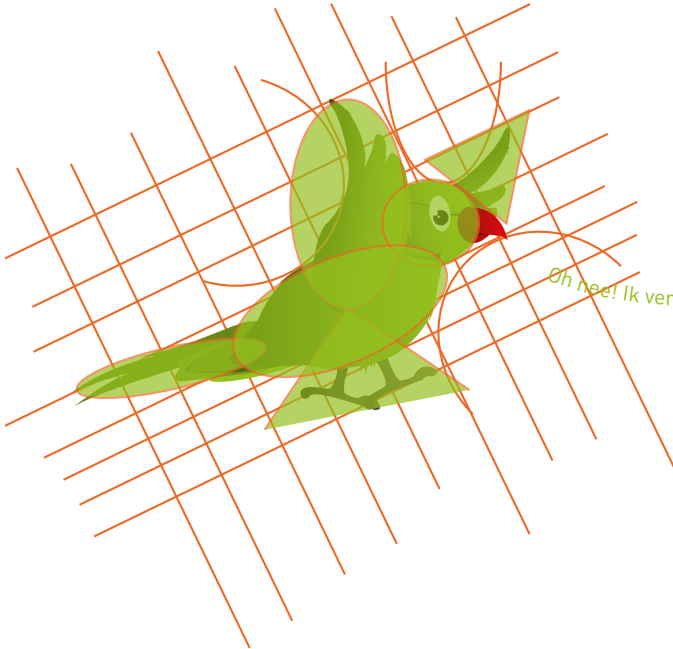
Zie je deze vrouw ook terug in het beeldje zelf?

In zijn beelden uit de **jaren 1960** is Georges Vantongerloo vooral bezig met de **natuur en het heelal**. Het zijn de **beginjaren** van de **ruimtevaart** en in 1969 zet de eerste mens zelfs voet op de maan!

Herken je in één van zijn werken iets van de planeten of de zon?

In de loop der tijd worden de werken van deze kunstenaar **steeds abstracter**. Dat wil zeggen dat **de werkelijkheid** altijd **minder herkenbaar** wordt afgebeeld.

Oh nee! Ik verander in een abstract kunstwerk! HEEELP!

Vantongerloo is een kunstenaar met **veel talent**. Hij is niet alleen **beeldhouwer** en **schilder**, maar **ontwerpt** ook **gebouwen en meubels**.

Voor zijn beelden gebruikt hij geen brons, steen of hout, maar **moderne materialen** zoals **metaaldraad**, **doorschijnende plastic** en **cement**.

Zie je een werk dat je zin doet krijgen om te gaan knutselen? Welk? Welke materialen zou jij gebruiken?

Vantongerloo geeft zijn kunstwerken ook **lange en moeilijke Franse titels**.

Kan jij een andere, leukere titel bedenken voor één van zijn werken?